

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jiřího Pally a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a Mgr. Aleše Roztočila v právní věci žalobce: **Ing. J. H.**, proti žalovanému: **Odvolací finanční ředitelství**, se sídlem Masarykova 427/31, Brno, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 1. 8. 2014, č. j. 31 Af 101/2012 - 78,

t a k t o :

I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**

II. Žádný z účastníků řízení **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 20. 6. 2012, č. j. 6645/11/1500-506476, Finanční ředitelství v Ústí nad Labem (dále jen „odvolací finanční orgán“) zamítlo odvolání žalobce a potvrdilo rozhodnutí Finančního úřadu v Jilemnici (dále jen „finanční orgán prvního stupně“) ze dne 10. 2. 2012, č. j. 8564/12/259960603261. V odůvodnění napadeného rozhodnutí odvolací finanční orgán uvedl, že oprávnění žalobce změnit režim pro podání daňového přiznání ve smyslu § 13a odst. 5 zákona č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí, ve znění pozdějších předpisů, lze pouze do 31. ledna aktuálního zdaňovacího období a pouze s účinky do budoucna. Finanční orgán prvního stupně nemohl vyhovět žalobci a přiznat jeho dodatečnému daňovému přiznání k dani z nemovitosti, podanému dne 3. 2. 2012, účinky pro zdaňovací období roku 1996 a všechny následující. Řízení tedy zastavil v souladu s § 106 odst. 1 písm. e) zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu, ve znění pozdějších předpisů.

Krajský soud v Hradci Králové usnesením ze dne 1. 8. 2014, č. j. 31 Af 101/2012 - 78, řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného zastavil (pozn. v průběhu soudního řízení došlo nabytím účinnosti zákona č. 456/2011 Sb., o Finanční správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů, k přechodu pasivní žalobní legitimace z odvolacího finančního orgánu na žalovaného). V odůvodnění krajský soud nejprve popsal průběh soudního řízení. Žalobce na výzvu k zaplacení soudního poplatku reagoval podáním žádosti o osvobození od soudních poplatků, ustanovení právního zástupce z řad advokátů, přiznání odkladného účinku podané žalobě a současně vznesl námitku podjatosti vůči všem soudcům Krajského soudu v Hradci Králové. O námitce podjatosti rozhodl Nejvyšší správní soud tak, že soudci projednávající předmětnou žalobu nejsou vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci. Krajský soud následně vyzval žalobce k poskytnutí informací o jeho osobních, majetkových a výdělkových poměrech a na základě obdržených údajů vydal usnesení, kterým nevyhověl žádosti o osvobození od soudních poplatků, ustanovení právního zástupce ani přiznání odkladného účinku žalobě. Krajský soud sdělil, že žalobce proti tomuto usnesení podal kasační stížnost, kterou Nejvyšší správní soud z části odmítl a z části zamítl. Krajský soud poté znovu vyzval k zaplacení soudního poplatku, na což žalobce reagoval podáním další žádosti o osvobození od soudních poplatků, ustanovení právního zástupce, přiznání odkladného účinku žalobě a vznesl další námitku podjatosti. Krajský soud konstatoval, že tuto námitku nepředložil Nejvyššímu správnímu soudu, neboť o obsahově shodné námitce již bylo rozhodnuto. Stejně tak nerozhodoval o další žádosti o přiznání odkladného účinku a osvobození od soudních poplatků, neboť žalobce oproti svým předchozím žádostem neuvedl žádná nová tvrzení. Krajský soud konstatoval, že vyzval žalobce k zaplacení soudního poplatku a vzhledem k tomu, že tak žalobce ve stanovené lhůtě neučinil, došlo k naplnění podmínek k zastavení soudního řízení podle § 9 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

Proti tomuto usnesení podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) včasnou kasační stížnost z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a), b), c), d) a e) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Společně s kasační stížností požádal o osvobození od soudních poplatků, ustanovení právního zástupce a přiznání odkladného účinku kasační stížnosti. Usnesením ze dne 3. 9. 2014, č. j. 4 Afs 177/2014 - 10, Nejvyšší správní soud zamítl návrh na ustanovení právního zástupce a vyzval stěžovatele k doplnění kasační stížnosti a návrhu na přiznání odkladného účinku.

V doplnění kasační stížnosti stěžovatel namítal, že krajský soud rozhodl v jeho nepřítomnosti, na základě domněnek, ke kterým se nemohl vyjádřit, a které jsou v rozporu s předloženými podklady. Konstatoval, že jeho žalobu měl na základě takzvané delegace nutně projednat jiný než Krajský soud v Hradci Králové, neboť byly dány objektivní důvody pro vyloučení všech soudců tohoto soudu z projednání a rozhodnutí věci, přičemž poukázal na nálezy Ústavního soudu ze dne 15. 1. 2005, sp. zn. III. ÚS 441/04. Dále uvedl, že žaloba, stejně jako žádost o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů byly podány řádně, důvodně a včas. Usnesení krajského soudu je podle stěžovatele v rozporu s principem předvídatelnosti soudních rozhodnutí, respektive s § 6 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, ve spojení s § 64 s. ř. s., neboť v jiných řízeních byl stěžovatel od soudních poplatků osvobozen. Ke svým majetkovým poměrům uvedl, že jeho veškerý majetek je již sedmým rokem postižen exekucí a že je k ochraně svých zjevně porušovaných práv nucen bezvýsledně zahajovat

pokračování

nespočet soudních i správních řízení. Sdělil, že na zaplacení soudních poplatků dosud vynaložil přibližně 500.000 Kč. V důsledku poplatkové povinnosti podle názoru stěžovatele dochází k porušování práva na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Na základě těchto kasačních námitek navrhl, aby Nejvyšší správní soud vyhověl jeho kasační stížnosti a z „právních předpisů odstranil povinné zastoupení advokátem při podání dovolání, kasační i ústavní stížnosti i jejich zpoplatnění soudními poplatky“. K žádosti o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti stěžovatel uvedl, že výkon i jiné právní následky kasační stížností napadeného rozhodnutí by pro něj znamenaly nenahraditelnou újmu a přiznání tohoto účinku se nedotkne práv třetích osob ani veřejného zájmu. Stěžovatel dodal, že řádné a odborné doplnění kasační stížnosti včetně návrhu na přiznání odkladného účinku provede soudem ustanovený zástupce z řad advokátů, o jehož ustanovení opětovně požádal s poukazem na tvrzení, že „na jeho straně trvá a závažně se komplikuje objektivní překážka trvalejší povahy, která mu bránila a brání v řádném výkonu jeho práv a povinností.“

O opakovaném návrhu na ustanovení zástupce Nejvyšší správní soud nerozhodoval. Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 5. 2008, č. j. 3 Ads 43/2007 - 150, *„[j]estliže navrhovatel znovu požádá o ustanovení zástupce poté, co již bylo o jeho předchozí žádosti pravomocně rozhodnuto, je správní soud povinen rozhodnout o této opakované žádosti pouze tehdy, pokud navrhovatel doloží, že od doby rozhodování o jeho předchozí žádosti došlo k podstatné změně skutečností, jež byly pro posouzení jeho předchozí žádosti ve smyslu § 35 odst. 8 a § 36 odst. 3 s. ř. s. rozhodující.“* Nejvyšší správní soud zamítl předchozí návrh na ustanovení zástupce usnesením ze dne 3. 9. 2014, č. j. 4 Afs 177/2014 - 10, přičemž stěžovatel v následujícím návrhu nedoložil, že by došlo k podstatné změně skutečností, rozhodných pro posouzení návrhu.

Nejvyšší správní soud nerozhodoval o návrhu stěžovatele na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti, a to z toho důvodu, že přiznáním odkladného účinku se podle § 73 odst. 3 s. ř. s. pozastavují účinky napadeného rozhodnutí pouze do skončení řízení před soudem. Rozhodování o návrhu stěžovatele na přiznání odkladného účinku by tedy nemělo žádný smysl za situace, kdy se řízení tímto rozsudkem končí a rozsudek je vydán neprodleně po nezbytném poučení a po uplynutí lhůty k doplnění kasační stížnosti.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s. vázán rozsahem a důvody, které stěžovatel uplatnil v kasační stížnosti. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti. Stěžovatel ve své kasační stížnosti označil důvody podle § 103 odst. 1 písm. a), b), c), d) a e) s. ř. s. Nejvyšší správní soud však musí konstatovat, že krajský soud napadeným usnesením řízení o žalobě zastavil, rozhodl tedy o tom, že v soudním řízení nebude pokračováno. V takovém případě však z povahy věci pro stěžovatele přicházejí v úvahu pouze kasační důvody dle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., spočívající v tvrzené nezákonnosti rozhodnutí o zastavení řízení, přičemž pod tento důvod spadá také případ, kdy vada řízení před soudem měla nebo mohla mít za následek vydání nezákonného rozhodnutí o zastavení řízení, a dále dle písm. c) uvedeného ustanovení, spočívající v tvrzené zmatečnosti řízení před soudem (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 4. 2005, č. j. 3 Azs 33/2004 - 98).

Podle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. *„[k]asační stížnost lze podat pouze z důvodu tvrzené nezákonnosti rozhodnutí o odmítnutí návrhu nebo o zastavení řízení.“*

Kasační stížnost není důvodná.

Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval námitkou, že o žalobě stěžovatele rozhodli soudci Krajského soudu v Hradci Králové, kteří měli být z projednání a rozhodnutí věci vyloučeni. Nejvyšší správní soud již dříve usnesením ze dne 23. 9. 2013, č. j. Nao 51/2013 - 40, rozhodl o námitce podjatosti, kterou stěžovatel učinil v průběhu řízení před krajským soudem, přičemž neshledal důvody k vyloučení soudců. V odůvodnění tohoto usnesení vysvětlil, že stěžovatel svou námitku nepodložil žádnými objektivními skutečnostmi. Takové konkrétní skutečnosti, které by nasvědčovaly závěru, že o žalobě stěžovatele rozhodovali soudci, kteří měli být z projednávání a rozhodování věci vyloučeni podle § 8 s. ř. s., však stěžovatel neuvádí ani v nyní posuzované věci a Nejvyššímu správnímu soudu nejsou ze spisového materiálu či z vlastní činnosti známy. Uvedená kasační námitka je proto nedůvodná.

K námitkám, že krajský soud rozhodl v nepřítomnosti stěžovatele, na základě domněnek, ke kterým nebylo možné se vyjádřit a které jsou v rozporu s předloženými podklady, Nejvyšší správní soud konstatuje, že český právní řád soudům nestanoví povinnost, aby s účastníky řízení konzultovaly své úvahy. Stěžovatel měl možnost přednést veškerá svá tvrzení a nahlížet do spisu. Skutečnosti a úvahy uvedené v odůvodnění napadeného usnesení jsou zcela koherentní a plně podloženy spisovým materiálem. Krajský soud nebyl povinen nařídit ústní jednání, neboť nerozhodl o věci samé ve smyslu čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. V případě usnesení o zastavení řízení se soud meritem věci nezabývá. Nejvyšší správní soud tedy nemohl posoudit ani tyto námitky jako důvodné.

Nejvyšší správní soud již dříve rozsudkem ze dne 15. 5. 2014, č. j. 4 As 58/2014 - 23, z části odmítl a z části zamítl kasační stížnost stěžovatele proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 14. 2. 2014, č. j. 31 Af 101/2012 - 54, kterým stěžovateli mimo jiné nebylo přiznáno osvobození od soudních poplatků. Vzhledem k opakujícím se námitkám stěžovatele ke splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků Nejvyšší správní soud i nyní konstatuje, že podle § 36 odst. 3 s. ř. s. *„[ú]častník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly. Přiznané osvobození se vztahuje i na řízení o kasační stížnosti.“* Základní podmínku pro osvobození od soudních poplatků tedy tvoří povinnost žadatele doložit, že nemá dostatečné prostředky. Tuto podmínku však stěžovatel v průběhu celého řízení před Krajským soudem v Hradci Králové nesplnil. Prohlášení stěžovatele o osobních, majetkových a výdělkových poměrech neobsahovalo všechny informace relevantní pro posouzení, zda jsou splněny podmínky pro jeho osvobození od soudních poplatků. Stěžovatel v něm neoznačil svůj majetek větší hodnoty (ačkoliv je

pokračování

zjevné, že takový vlastní), přesnou výši svých dluhů a jejich splátek, ani nevyčíslil své běžné životní náklady. Rovněž neuvedl, z jakých prostředků financuje své běžné výdaje a splácí své dluhy. Stěžovatel svá nedostatečná tvrzení nedoplnil ani v následujících podáních. Podle konstantní judikatury Nejvyššího správního soudu „[p]ovinnost doložit nedostatek prostředků je jednoznačně na účastníkovi řízení, který se domáhá osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.). Pokud účastník tuto povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje“ (srov. usnesení tohoto soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 - 50, publ. pod č. 537/2005 Sb. NSS).

V řízení před krajským soudem tedy nebyly zjištěny skutečnosti, které by odůvodňovaly osvobození stěžovatele od soudních poplatků. Na tom nemůže nic změnit stěžovatelovo tvrzení, že mu je v jiných, blíže nespecifikovaných, soudních řízeních osvobození od soudních poplatků přiznáváno. Stejně tak jsou zcela irelevantní kasační námitky stěžovatele, že je finančně zatěžován zahajováním většího množství správních a soudních řízení a že je jeho majetek zatížen exekucí. Stěžovatel byl povinen podat krajskému soudu důvěryhodný přehled o svých osobních, majetkových a výdělkových poměrech. Nesplnění této povinnosti nelze nahrazovat kusými údaji o finančních výdajích a závazcích stěžovatele. Krajský soud postupoval v souladu s ustálenou judikaturou Nejvyššího správního soudu i Ústavního soudu, když se nezabýval další obsahově shodnou žádostí stěžovatele o osvobození od soudních poplatků a vyzval jej k zaplacení soudního poplatku ve stanovené lhůtě. K této otázce se Nejvyšší správní soud vyslovil například v rozsudku ze dne 17. 6. 2008, č. j. 4 Ans 5/2008 - 65. Obdobně se vyjádřil Ústavní soud například v usnesení ze dne 14. 10. 2004, sp. zn. III. ÚS 404/04, nebo v usnesení ze dne 6. 5. 2010, sp. zn. III. ÚS 341/10. Vzhledem k tomu, že stěžovatel soudní poplatek nezaplatil, krajskému soudu nezbylo než řízení o žalobě v souladu s § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích zastavit.

Nejvyšší správní soud konstatuje, že nemá pravomoc k tomu, aby z „právních předpisů odstranil povinné zastoupení advokátem při podání dovolání, kasační i ústavní stížnosti i jejich zpoplatnění soudními poplatky“, jak požaduje stěžovatel. Pokud by Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že soudní poplatky a povinné zastoupení odporují ústavnímu pořádku České republiky, musel by podat Ústavnímu soudu návrh podle čl. 95 odst. 2 Ústavy ČR na zrušení příslušných zákonných ustanovení. Nejvyšší správní soud však k tomuto závěru nedospěl a stěžovatel svůj názor ani podrobněji neodůvodnil. Ústavnost povinného zastoupení advokátem ve stanovených typech soudních řízení již v minulosti aproboval Ústavní soud například v usnesení ze dne 15. 10. 2009, sp. zn. III. ÚS 473/09. Nesoulad soudních poplatků s Ústavou ČR Ústavní soud neshledal například v nálezu ze dne 3. 8. 1999, sp. zn. IV. ÚS 162/99. Viz také WAGNEROVÁ, Eliška; ŠIMÍČEK, Vojtěch; LANGÁŠEK, Tomáš; et al. *Listina základních práv a svobod: Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 731. Nejvyšší správní soud tedy neshledal důvody, aby Ústavnímu soudu navrhl zrušení zákonných ustanovení o povinném zastoupení advokátem a o soudních poplatcích.

S ohledem na všechny shora uvedené skutečnosti dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s. zamítl.

O nákladech řízení rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. ve spojení s § 120 téhož zákona. Stěžovatel nebyl v tomto řízení procesně úspěšný a žalovaný náhradu nákladů řízení nepožadoval, proto Nejvyšší správní soud vyslovil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů tohoto řízení.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 9. října 2014

JUDr. Jiří Palla
předseda senátu